

Klimatriksdag 2014

Motioner

Utskott: Ekonomi

Lördagen den 7 juni 2014

Utskottssammanträden: 13.00 – 15.00
17.30 – 19.00

Plats: Konferenssal 6-7
Louis De Geer

Utskottspresidium: Anika Agebjörn
Oscar Kjellberg

Innehållsförteckning:

Motionernas nummer är utifrån den ordning de kommit in och publicerats på klimatriksdagens webbplats. Motioner som slagits samman är numrerade från 300.

- Motion 6: Ett klimatomvandlande skatte- och avgiftspaket (Motionen har dragits tillbaka till förmån för motionerna 13, 32, 80, 88, 101, 108 och 199.)
- Motion 9: Nolltillväxt (se sammanslagningsmotion 301)
- Motion 13: Utsläppsbaserad bränsleskatt
- Motion 14: Grön skatteväxling
- Motion 31: Ändra lagstiftningen för aktiebolag
- Motion 32: Stoppa subventioner till fossil energi (se sammanslagningsmotion 302)
- Motion 42: Ta bort uttagsskatten för vindkooperativ
- Motion 43: Avskaffa avgifter för elanslutning
- Motion 56: Utveckling och hållbarhet istället för tillväxt
- Motion 75: Svenska folket har rätt till etiska, klimatvänliga pensioner (se sammanslagningsmotion 303)
- Motion 80: Koldioxidskatt och utsläppsrättigheter
- Motion 83: Avskaffa avdragsrätten för lån
- Motion 84: Ersätt det skuldbaserade penningssystemet (se sammanslagningsmotion 301)
- Motion 87: Höjt grundavdrag och medborgarlön
- Motion 88: Klimatskatt på varor
- Motion 97: På väg mot ett förnybart energisystem
- Motion 101: Skatteväxla koldioxiden
- Motion 103: Begränsa rotavdraget till energibesparande åtgärder
- Motion 106: Köttskatt
- Motion 108: Snabb utfasning av klimatskadliga subventioner (se sammanslagningsmotion 302)
- Motion 116: Det nya ekonomiska systemet (se sammanslagningsmotion 301)
- Motion 132: Ändrat system så inte pengar får styra
- Motion 138: Ett nytt skattesystem för ett uthålligt och rättvist samhälle: Geoism
- Motion 154: Förmåner som styrmedel
- Motion 158: Byt ut BNP mot GNH
- Motion 162: Curla för ny miljövänlig teknik
- Motion 171: Investera våra gemensamma resurser hållbart (se sammanslagningsmotion 303)
- Motion 174: Inför skatteavdrag för isolering av hus
- Motion 175: Hur framtida pensioner påverkas av nerväxt
- Motion 180: Fossilfria pensionspengar (se sammanslagningsmotion 303)
- Motion 183: Nytt ägardirektiv till AP-fonderna och krav på att statliga pensionsfonder investeras i förnybar energi, energieffektiviseringar och hållbar samhällsutveckling (se sammanslagningsmotion 303)
- Motion 187: Beskatta energi istället för arbete
- Motion 205: Klimatåterbäringstillägg med återbetalning
- Motion 209: Naturresursdelning- Ett skattesystem som drivkraft för ett

hållbart samhälle

Motion 212: iBNP istället för BNP

Motion 221: Inför marknadsintegrerad demokrati

Sammanlagningsmotioner.

Motion 301 (9, 84, 116): Ett nytt penningssystem måste ersätta dagens skuldbaserade.

Motion 302 (32 och 108): Stoppa subventioner till fossil energi. Stöd i stället förnybart.

Motion 303 (75, 171, 180 och 183): Förändra reglerna för AP-fonderna

MOTION 13: **Utsläppsbaserad bränsleskatt**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att det behöver införas en ny bränsleskatt på samtliga fordonsbränslen. Skatten ska vara direkt proportionell mot de växthusgasutsläpp som bränslet för med sig. Denna skatt ersätter dagens fordonsskatt och bränsleskatter.

Transporter står för stora koldioxidutsläpp, det gäller både vägtransporter, flyg- och båttrafik. För lite görs för att styra över till mer miljövänliga transportslag och bränslen, både på hög och låg nivå. Flygbränslet beskattas till exempel inte alls, och för den vanliga människan är det inte tillräckligt lönsamt att skaffa en bil som går på ett bränsle med mindre klimatpåverkan. Som exempel kan tas den skatt som idag finns på diesel, den tar inte hänsyn till graden av inblandning av miljödiesel, till exempel talloljediesel. Dagens beskattning är trubbig och uppmuntrar inte övergången till och användningen av mer klimatvänliga bränslen.

Genom att ersätta dagens skatter för fordon och bränslen med en skatt på bränslen, direkt proportionell mot de växthusgasutsläpp varje bränsle genererar, kan man göra det riktigt lönsamt både för privatpersoner och företag att välja klimatsmarta transportsätt, fordon och bränslen. Det ger också en direkt effekt att det blir billigare att köra färre antal mil med fordonet när skatten enbart ligger på bränslet och inte på fordonet.

När det gäller skatt på flygbränsle skulle en sådan minska intresset för flygresor och istället locka resenärer till färre, kortare och mer klimatsmarta resor med till exempel tåg. Varor transporterade med flyg skulle bli betydligt dyrare än varor transporterade med båt.

Författare:

Helene Ragnemalm

MOTION 14: **Grön skatteväxling**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att snarast införa grön skatteväxling i syfte att minska konsumtionen av prylar och istället öka konsumtionen av tjänster.

Vi konsumerar prylar i en allt snabbare takt. Det gör att peak-råvara närmar sig för allt fler råvaror och samtidigt växer bergen av sopor när vi i allt snabbare takt kasserar våra prylar. Att reparera är betydligt dyrare än att köpa nytt, därför slängs mycket som skulle ha kunnat lagas och återanvändas.

Vi behöver för miljöns skull också styras till att lägga våra pengar på tjänster istället för prylar. Tjänster är dyrt idag eftersom arbetskraften är dyr i Sverige, och det behöver åtgärdas.

Genom en grön skatteväxling där skatten på råvaruuttag höjs kraftigt samtidigt som skatten på arbete sänks kraftigt kan man skapa en större efterfrågan på tjänster samtidigt som nyinköp av prylar och därmed råvaruuttaget minskar. Reparation och återanvändning av alla typer av saker kommer att bli lönsamt för både privatpersoner och företag och det skapas många nya jobb inom olika typer av service och reparation samtidigt som nyinköpen och därmed råvaruuttaget minskar. Att köpa nytt blir dyrt, att reparera det gamla blir lönsamt. Vi behöver uppnå en balans med vår jord, vi kan inte ta ut mer resurser än vad som nyskapas, och med en skatteväxling kan vi närma oss ett sådant läge.

En skatteväxling gynnar även hela tjänstesektorn eftersom vi styrs till att konsumera tjänster istället för prylar.

Författare:

Helene Ragnemalm

MOTION 31: **Ändra lagstiftningen för aktiebolag**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att aktiebolagslagen (och eventuell annan relaterad lagstiftning) ska ändras så att det ingår i lagen att företag inte bara ska ge vinst utan i första hand vara en del av ett uthålligt samhälle.

Den omställning vi måste genomföra för att stoppa klimatförändringarna kommer att bli omfattande och den behöver ske snabbt. För att vi ska lyckas måste alla nivåer och delar av samhället delta. Bland annat alla företag. Som aktiebolagslagen är skriven idag säger den att ett aktiebolags främsta syfte är att ge vinst till aktieägarna. Det är alltså inte så konstigt om företagsledare prioriterar vinst framför miljöhänsyn, etiska hänsyn och liknande. De gör bara vad lagen säger att de ska göra. Så kan vi inte ha det. Det första kravet på aktiebolag (och andra former av företag) måste vara att de ska ingå i och bidra till ett samhälle som är långsiktigt hållbart i alla avseenden. I detta ska ingå att successivt minska sin klimatpåverkan till ett minimum.

Författare: Karin Stenholm

MOTION 42: **Ta bort uttagsskatten för vindkooperativ**

För några år sedan tolkade skatterättsnämnden lagen om ekonomiska föreningar och kom fram till att vindkraftskooperativ ska betala så kallad uttagsskatt, det vill säga att mellanskillnaden mellan det pris föreningens medlemmar betalar för den el som kommer från det gemensamt ägda vindkraftverket och marknadspriset på el ska beskattas. Detta har i sin tur lett till att nya vindkraftskooperativ under bildande har haft problem med att rekrytera medlemmar, och att en hel del planerade vindkooperativ aldrig har kommit igång med sin verksamhet.

Lagstiftningen är relativt tydlig, den säger att produkter i ett företag eller förening som ägarna tar ut för ett rabatterat pris ska beskattas. Skatterättsnämnden har ansett att vindkraftskooperativ är en typ av producentkooperativ, som producerar el för konsumenter på elmarknaden. Vindkooperativ är emellertid konsumentkooperativ, och all el som produceras går till medlemmarna. Därför är skatterättsnämndens tolkning inte rimlig.

Medlemmarna i vindkooperativ har investerat i vindkraftverket, och har vid sidan om det pris de betalar för den egenproducerade elen även en kapitalkostnad; räntor och amorteringar på de lån som tagit för att köpa andelarna i vindkooperativet. Det kan närmast jämföras med en bostadsrättsförening där medlemmarna köper sina lägenheter och sedan vid sidan av räntor och amorteringar på lån betalar en månatlig avgift för att täcka kostnaderna för drift och underhåll av fastigheten. Det är exakt samma princip som används i Vindkooperativa föreningar.

I lagstiftningen är bostadsrättsföreningar undantagna från uttagsbeskattning. Samma sak bör rimligen göras även för vindkooperativ.

Vi yrkar därför att vi vill att Klimatriksdagen uppmanar våra partier att: lagstiftningen ändras så att Vindkooperativ, och även andra kooperativt ägda kraftverk som producerar el för medlemmarnas eget bruk, undantas från så kallad uttagsbeskattning.

Författare: Affe Gustafsson och Tore Wizelius

MOTION 43: Avskaffa avgifter för elanslutning

Efter avregleringen av elmarknaden 1996 ska el betraktas som vilken annan vara som helt. I systemet finns elproducenter, eldistributörer, elhandlare och elkonsument.

Distributionen av el sköts av nätbolag, som har ensamrätt till detta inom sina koncessionsområden. Nätbolagen mäter och rapporterar också den el som matas in respektive tas ut från nätet. Detta är förknippat med kostnader för drift och underhåll av elnätet, samt mätning. Dessa täcks av de nätavgifter som konsumenterna betalar, och att de ligger på en rimlig nivå övervakas av Energimarkandsinspektionen. Mätavgifter betalas av elproducent respektive elkonsument.

Anslutning av nya konsument och producenter är förknippat med kostnader. Där är det rimligt att konsument respektive producenter betalar de faktiska kostnaderna för kablar och annan utrustning som krävs för att bli anslutna till elnätet. Några avgifter utöver det ska inte kunna debiteras. Kostnader för eventuell förstärkning och uppgradering av elnätet bör täckas via konsumenternas nätavgifter och producenternas inmatningstariffer, det vill säga av de som använder elnätet. Större investeringar för att ta bort flaskhalsar, nya sjökablar etc. finansieras av staten. Så fungerar det på alla andra marknader, och bör göra det även på elmarknaden. Det kan öka nätavgifterna men leder samtidigt till sänkta produktionskostnader, så slutsumman för konsumenterna blir densamma.

Genom att införa samma entydiga och klara spelregler som gäller på andra marknader även på elmarknaden, kommer möjligheten att ta ut godtyckliga och höga anslutningsavgifter att omöjliggöras, vilket underlättar och påskyndar utbyggnaden av vindkraft och annan förnybar energi.

Vi yrkar därför att Klimatriksdagen begär av våra riksdagspartier att de lagstiftar om, att anslutningsavgifter, utöver faktiska installationskostnader, för vindkraft och andra kraftproducenter förbjuds. Att faktiska kostnader för elanslutning bekostas av konsument respektive producent, och kan upphandlas i konkurrens.

Författare: Affe Gustafsson och Tore Wizelius

MOTION 56: Utveckling och hållbarhet istället för tillväxt

Yrkande:

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till de folkvalda och andra berörda myndighetspersoner att samhällets utvecklingsstyrka och det politiska tänkandet måste utgå från faktorer som visar hållbarhet och omställningsförmåga och inte från Bruttonationalprodukten som är ett mått som inte fungerar i detta avseende. Det innebär bl. a att man inte enbart tar hänsyn till värdet i pengar av de varor och tjänster som produceras på marknaden. Man måste också räkna in:

– den kapitalförstöring som sker genom förbrukning av ändliga resurser som råvaror och icke förnyelsebara energireserver och den miljöskuld vi drar på oss genom att släppa ut föroreningar

– allt som händer utanför marknaden, i hushållen, genom frivilliginsatser och ideell verksamhet.

– effekterna eller bristen på effekter på välfärdsområden som hälsa, utbildningsnivå, demokratiutveckling, minskad fattigdom och rättvisare fördelning av resurser.

Det kräver en drastiskt – revolutionerande – förändrad världsbild med ny ekonomisk världsordning och förändring av de värderingar vi lever efter. Istället för att leva för att nå ekonomisk framgång, makt, berömmelse och konkurrensfördelar och ladda materiella ting med sociala och psykologiska värden måste vi omfattas av värden som solidaritet, rättvisa, medkännande, långsiktighet och hushållning med jordens resurser.

Bakgrund

En genomgång av vad forskare och samhällsanalytiker säger om tillståndet för jorden och mänskligheten och om de hot och utmaningar världen står inför skrämmande och alarmerande slutsatser. De två centrala systemen för vår civilisations överlevnad, ekosystemet och det sociala systemet, hotas av sammanbrott.

Hoten kan sammanfattas i fyra stora krisområden: Resurskrisen, miljö- och klimatkrisen, den ekonomiska krisen samt solidaritets- och moralkrisen eller värderingskrisen.

Vi menar att en annan och hållbar värld inte bara är möjlig utan nödvändig och att det brådskar, att det är sent på jorden. Klimathotet är visserligen en viktig och överhängande fråga men ändå bara en del av hela miljöhotet.

Krisområdena är beroende av varandra och förstärker varandra. Och strategierna att möta dem politiskt, ekonomiskt och värderingsmässigt är likartade och också beroende av varandra. Därför måste alla de stora hoten mot mänsklighetens överlevnad mötas med en samlad front.

Vi tror att politikerna underskattar den kunskap och den beredskap och de värderingar som finns bland människor för att vända på världen. Det är nödvändigt att det demokratiska systemet börjar bilda opinion och visar sig förmöget att hantera vår tids stora ödesfrågor. Vi är medvetna om att det är en utomordentligt krävande utmaning för de vetenskapliga, ekonomiska och politiska systemen.

Men vad är alternativet?

Författare: Åsa Berge Sandgren, Hans Andersson, Ingemar Berglund, Lars-Olov Brorson, Ingevi Fall, Sven Larsson, Lena Linder, Håkan Sternberg

MOTION 80: **Koldioxidskatt och utsläppsrätter**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att:

- 1) En hög koldioxidskatt bör finnas på all användning av fossila bränslen.*
- 2) Koldioxidskatten på fossila bränslen som används till olika ändamål bör öka på ett stabilt och förutsägbart sätt.*
- 3) Kostnaden för att släppa ut koldioxid som har utsläppsrätter ska vara lika stor som för andra koldioxidutsläpp.*
- 4) Flygningar ska belastas med en koldioxidkostnad som motsvarar deras klimatpåverkan.*
- 5) Sverige ska verka för att kostnaden för att släppa ut koldioxid ökar kraftigt i hela EU.*
- 6) Sverige ska inte sälja eventuella framtida överskott av utsläppsrätter.*

FN:s klimatpanel IPCC:s senaste rapport säger bl a att det behövs starkare styrmedel som påverkar konsumtionsvanor, teknikval och investeringar på sådana sätt att det minskar utsläppen av gaser som förstärker växthuseffekten och orsakar klimatförändringar. Styrmedel kan göra det dyrt att släppa ut växthusgaser (t ex koldioxid) och därmed göra det mer lönsamt att välja tekniker som ger låga eller inga utsläpp. Skatter och avgifter höjer priser och kan bl a minska användningen av fossila bränslen genom att företag och individer istället t ex genomför energieffektiviseringar och går över till förnybar energi. Inom hela EU måste företag nu ha utsläppsrätter för att få släppa ut koldioxid från el- och fjärrvärmeproduktion, tung industri och flygtransporter. Mängden utsläppsrätter är begränsad för att minska koldioxidutsläppen i EU. Men lågkonjunkturen har minskat industriproduktionen och därmed koldioxidutsläppen vilket har sänkt efterfrågan och därmed priset på utsläppsrätter kraftigt. Därför har utsläppsrätterna nu mycket liten påverkan på koldioxidutsläppen.

I Sverige finns nu energiskatt och koldioxidskatt på fossila bränslen. Men alla koldioxidutsläpp har inte lika hög skatt fast de påverkar klimatet lika mycket. Beskattningen av fossila bränslen beror på vad bränslet används till. Skatten är lägre för bl a industrier samt jord- och skogsbruk. Flygbränsle är t ex befriat från koldioxidskatt. Koldioxidskatten är också lägre för de utsläpp som har utsläppsrätter. Kostnaden för att släppa ut koldioxid bör vara densamma oavsett vad bränslet används till. En hög koldioxidkostnad stimulerar utvecklingen av klimatvänliga lösningar som kommer att efterfrågas i hela världen och kan skapa arbetstillfällen i Sverige. En sådan kraftfull klimatpolitik öppnar möjligheterna för nya företag att växa i Sverige. Investerare vill i första hand ha förutsägbara förhållanden. En långsiktigt bestämd ökning av koldioxidskatten ger en tydlig signal om vilka investeringar som kommer att löna sig.

Men eftersom kostnaden för vissa koldioxidutsläpp nu är mycket låg kan en plötslig höjning av koldioxidskatten få alltför stora konsekvenser för en del användare av fossila bränslen, t ex stora industrier. Kostnaden för att släppa ut koldioxid bör därför bli hög och lika för all användning av fossila bränslen först efter ett antal år. Till dess bör kostnaden stadigt öka från nuvarande nivå. De som använder fossila bränslen hinner då gå över till andra energikällor. Övergångstiden kan vara längst för fossilbränsleanvändning där de kortsiktiga alternativen kan ha större klimatpåverkan (t ex elproduktion i kraftvärmeverk)

och där ett införande av fossilfria lösningar är extra komplicerade (t ex vissa industriprocesser). För koldioxidutsläpp som måste ha utsläppsrätter kan kostnaderna för utsläppsrätterna dras av från koldioxidskatten. Kostnaden för utsläpp av sådan koldioxid blir då lika stor som för andra koldioxidutsläpp. Avtal med andra länder kan anses förbjuda skatt på flygbränsle men Sverige bör snarast aktivt verka för att sådana hinder undanröjs. Till det har skett kan flyget beskattas genom t ex en skatt på starter och landningar som kan bero på flygningarnas längd.

Sverige bör verka för att kostnaden för koldioxidutsläpp ska vara hög inom hela EU, t ex genom att systemet med utsläppsrätter fortsätter med ett kraftigt och stadigt minskande antal utsläppsrätter under 2020-talet. Hög koldioxidskatt i Sverige kan leda till att färre utsläppsrätter behövs i Sverige. Sverige sålde förra året ett överskott av utsläppsrätter. Hade Sverige inte sålt utsläppsrätterna hade motsvarande koldioxidutsläpp undvikits. Det får inte upprepas.

Författare: Dag Henning

MOTION 83: Avskaffa avdragsrätten för lån

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda myndigheter att avdragsrätten för lån avskaffas och att mindre lån ska vara återbetalda på max 10 år. Fastighetslån ska amorteras av på 30 år.

Vi står inför stora utmaningar som beror på vår konsumtion, och lån är en sak som driver detta. All konsumtion påverkar vår miljö från resor till produkter och detta utarmar våra resurser och ger föroreningar av olika slag. Dessutom är lån ett sätt att tidigarelägga konsumtionen och när ekonomin inte längre växer så kommer alla som sitter på stora lån att få problem och därför behövs amorteringstakten öka.

Källor:

Rostow:s fem tillväxtsteg och The Club of Rome; "The Limits to Growth"

Författare: Bengt Randers & Martin Saar

MOTION 87: **Höjt grundavdrag och medborgarlön**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att grundavdraget innan skatt bör höjas till europeisk nivå och att alla bör garanteras en minsta medborgarlön.

Sverige har ett skattesystem som gör arbete dyrt och därigenom missgynnar arbetsintensiv verksamhet, vilket ökar energiförbrukning med följande högre växthusgasutsläpp. Arbetskraftskostnaden blir högre än i Europa, trots lägre löner här. Företagen måste i större utsträckning göra inköp utifrån och flytta verksamhet utomlands. Systemet är mycket orättvist mot dem med små företag och låga inkomster. Hela 60 procent av skatterna är på arbete, ungefär hälften var på inkomstskatter och arbetsgivaravgifter, medan 30 procent kommer från konsumtionsskatter och tio procent från skatt på kapital. En tredjedel av de 20 största företagen betalar inte skatt. Den är bortdribblad till skattesmitarländer. Det ger en orättvis konkurrensfördel mot små företag som betalar full skatt här och står för stor del av sysselsättningen. Det sociala skydds nätet skyddar dem med småföretag dåligt och de måste avveckla det om de nödgas begära socialbidrag. Det är inte sant att de som har höga löner har hög skatt. Det är först på inkomster över 35.000 kronor i månaden man betalar en statlig inkomstskatt på 20 procent, och 25 procent på inkomster över 50.000 kronor. Annars betalar alla samma proportionella skatt, kommunalskatten. Från inkomster på styvt femtonhundra i månaden måste man betala skatt. I många europeiska länder får man tjäna sexfalt mer utan skatt, därför att grundavdraget är högre.

Jobbskatteavdrag och RUT- och Rotavdrag kostar hundratalet miljarder. En subvention av dem som har det bättre ställt på de lågavlönades bekostnad. Förmögenhets- och fastighetsskatt har slopats. Tillsammans med ränteavdragen, som blåser upp en bostadsbubbla, fördelar det om pengar från fattiga till mer välbeställda. Klimatutsläppen blir högre med ökade skillnader i disponibla medel. De med överinkomster ägnar sig i större utsträckning åt ostentativ konsumtion som flygresor, stora villor och bränsleslukande bilar. Bristerna i det sociala skydds nätet och skattesystemet är en orsak till att arbetslösheten förblir hög och att vi har få småföretag jämfört med Europa. Nu har vi styvt 400.000 arbetslösa. Vore arbetslösheten två procent, som var normalt till 90-talet, skulle de arbetslösa vara 300.000 färre. Då vore behovet av understöd mindre och skatteinkomsterna högre. Minskade inkomstskatter och höjt grundavdrag skulle minska miljöbelastningen genom att göra arbete relativt billigare. I samma riktning skulle möjligheten till kortare arbetstider och att kunna leva på lägre inkomst. Nyföretagande skulle öka. Med något slag av medborgarlön kan effekten stärkas. Kanske en dragningsrätt från ett samhällskonto om man inte når garanterad minsta inkomst vilket clearas när man ser årsresultatet.

En sådan garantilön kunde också ersätta andra bidrag. För vård av barn, studier, sjukdom, arbetslöshet och pensioner. Något socialbidragssystem skulle inte behövas. Det skulle bespara mycket byråkratiskt arbete. Frågan är om inte alla dagens kostnader skulle räcka för att betala den.

Författare: Hans Sternlycke

MOTION 88: **Klimatskatt på varor**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att en skatt relaterad till en varas klimatpåverkan bör införas för varor med stor klimatpåverkan.

Skatter och avgifter gör icke önskvärda varor dyrare och minskar därmed deras användning. En skatt skulle kunna användas för att minska förbrukningen av vissa varor med stor klimatpåverkan.

En klimatskatt på varor bör därför införas. Skattens storlek för en vara bör bero på klimatpåverkan av tillverkningen av varan. Skatten bör först införas för de varor som har störst klimatpåverkan (t ex nötkött) och för sådana där det är lättast att beräkna klimatpåverkan. Skatten bör, för enkelhets skull, först införas på varugrupper där klimatpåverkan inte varierar så mycket mellan olika enskilda varor beroende på t ex tillverkningsmetoder utan där alla varor av samma typ kan belastas med lika stor klimatskatt. Skatten kan för en varugrupp tas ut i det led som är mest lämpligt från tillverkare till slutkonsument. Skatten kan börja på en låg nivå och sedan öka på ett förutbestämt sätt så att både producenter och konsumenter kan anpassa sitt agerande.

För importerade varor kan även klimatpåverkan av utrikes transporter av varan påverka skattens storlek. Om fossila bränslen beskattas genom koldioxidskatt bör däremot inte inhemsk användning av fossila bränslen för tillverkning eller transport av varan räknas in i klimatpåverkan som beaktas för klimatskatten på varor.

Författare: Dag Henning

MOTION 97: På väg mot ett förnybart energisystem

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att det krävs en tydlig strategi för att integrera mer förnybar el i vårt energisystem. Regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att utreda och planera för hur regelverk, elmarknad och elsystem behöver utvecklas för att möta kraven som följer med införandet av klimatsmart, konkurrenskraftig och hållbar elenergi.

I stort sett alla partier vill se en fortsatt utbyggnad av förnybar produktion i Sverige. Enligt en ny opinionsundersökning av Sifo är det en majoritet bland väljarna till samtliga partier i riksdagen som vill se att man på sikt går över till förnybar energi från sol, vind och vatten. En förutsättning för ett allt mer förnybart energisystem är uppdaterade regelverk, väl utbyggd infrastruktur och ett flexibelt energisystem. Den statiska energidiskussion som nu råder bland politikerna om kärnkraftens vara eller icke vara tar fokus ifrån åtgärder som behöver göras för att elsystemet på sikt ska klara av att hantera stora mängder förnybar energi. Som utvecklingen ser ut just nu kommer det in allt mer förnybar elproduktion in i näten även om politiken står still. När de första kärnkraftsreaktorerna om några år läggs ner, kommer vi stå inför ett behov av mer elproduktion. Finns inte förutsättningarna för att behovet ska mötas av förnybar produktion som går snabbt att installera finns det risk att det uppstår ett behov av att återigen importera kol- eller gaskraft tills dess att tillräckliga volymer av annan elproduktion byggts ut.

Det är dags att ta ansvar för framtiden och ge berörda myndigheter, som Svenska kraftnät, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen, i uppgift att samordna sina insatser och utreda hur regelverk, elnät och elmarknad behöver utvecklas för att möta de spännande utmaningar som ett mer decentraliserat och förnybart energisystem innebär.

Författare: Johanna Lakso

MOTION 101: **Skatteväxla koldioxiden**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att de måste arbeta hårt för att minska utsläppen av koldioxid, bland annat genom att införa en kännbar neutral individuell koldioxidskatt.

Koldioxidskatt ska var och en betala efter förbrukning. Lite beroende på biltyp och omständigheter så motsvarar en flygresa ToR till Thailand ett utsläpp på drygt 2 ton CO2 per person, vilket är jämförbart med att köra sin bil dryga 3 mil varje dag under ett helt år. För att få bukt med våra alldeles för stora CO2-utsläpp, utan att höja skattetrycket totalt, så bör det införas en skatteväxling där koldioxidskatten delas ut till allmänheten med ett lika stort belopp på var och ens skattekonto. Denna individuella skatt bör införas gradvis, för att familjer och hushåll ska hinna tänka över sina koldioxidutsläpp och hur de ska kunna minskas.

Precis som i British Columbia, Kanada, där modellen används sedan 2008 med goda resultat, bör även den svenska skatten vara neutral, dvs varje inbetalad koldioxidkrona övergår i en skattesänkning till medborgarna.

Författare: Magnus Sjöstedt

MOTION 103: **Begränsa rotavdraget till energibesparande åtgärder**

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att reglerna för rotavdraget ses över så att det begränsas till att gälla enbart energibesparande plus hälsobefrämjande åtgärder.

Inom bostadssektorn finns idag ett tydligt klimattänkande och en hel del har gjorts inte minst på energiområdet. Bostadssektorn är också ett tacksamt område, där den enskilde medborgaren kan medvetandegöras om vikten av att minska energianvändningen. I detta sammanhang kan rotavdraget bli ett viktigt verktyg.

Rotavdraget kom till för att stimulera ekonomin bl.a. genom att öka sysselsättningen. Med dagens regler finns en risk att rotavdraget används till lyxbetonade byggprojekt i stället för till nödvändiga renoveringar. Om så sker vidmakthålls och uppmuntras en konsumistisk och resurskrävande livsstil.

Författare: Studiecirkeln ”Klimatet och välfärden”, Studieförbundet i Östergötland

MOTION 106: **Köttskatt**

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda ett förslag om en likvärdig beskattning av olika utsläppskällor och då särskilt betona behovet av klimatskatt på animalieprodukter.

Beskattning bör vara enhetlig för alla produkter av samma produktslag och omfatta alla sorters livsmedel som släpper ut mer än 0,75 kg CO₂-ekvivalenter/kg produkt. Beskattningen bör motsvara nivån på bensinskatten. Den exakta nivån på skatten bör avgöras med noggrant beaktande av samtliga välgjorda studier av utsläpp vid produktion av olika livsmedelsprodukter.

Enligt FN:s mat och jordbruksorganisation FAO:s rapport Livestocks long shadow så står produktionen av animalieprodukter för 18 % av de globala växthusgasutsläppen. Enligt Naturvårdsverkets statistik står jordbruket i Sverige för 13 % varav den allra största delen härrör från animalieproduktion. Utsläppen från svenska jordbruk minskar förvisso, men detta beror främst på en ökad andel av jordbruksprodukterna importerar. Konsumtionen av kött har ökat kraftigt från 60 kg per person och år 1990 till 86 kg 2012. Även konsumtionen av ost har ökat kraftigt, medan den direkta mjölkkonsumtionen har minskat. Sverige importerar idag 32 % av allt griskött som konsumeras, 42 % av nötkött och 61 % av allt färskött. En beskattning måste därför ske i konsumentledet för att ha störst effekt.

Växthusgasutsläppen från animalieproduktion växlar kraftigt mellan olika uppfödningförhållanden, främst beroende på djurens livslängd, typ av foder och om man räknar med effekter på avskogning. En av de lägre uppskattningarna som fått fram i vetenskapligt gedigna uppskattning har gjorts av Annika Carlsson-Kanyama på KTH:

1 kg nötkött = 10 kg CO₂-ekvivalenter.

1 kg griskött = 3 kg CO₂-ekvivalenter.

1 kg ost = 6 kg CO₂-ekvivalenter.

1 kg mjölk = 1 kg CO₂-ekvivalenter.

1 kg sojaböner = 0,1 kg CO₂-ekvivalenter.

I jämförelse orsakar 1 liter bensin vid förbränning utsläpp av ungefär 2,3 kg CO₂-ekvivalenter

Idag beskattas alla livsmedel med 12 % moms. Bensin beskattas med energiskatt, koldioxidskatt och 25 % moms, totalt motsvarande ca 130 % av priset eller 8,25 kr/liter, 6,90 kr/liter borträknat moms (eller 3 kr/kg CO₂-ekvivalenter).

Det finns ingen tydlig rimlighet i att livsmedelsprodukter skulle få en lägre skatt för samma utsläpp. Snarare kan det finnas argument för att animalieprodukter bör beskattas högre än bensin med tanke på deras negativa hälsoeffekter och att produktionen av dessa är mer etiskt kontroversiell. En miniminivå borde ändå vara beskattning i enlighet med nivåerna på bensinskatten och sedermera höjning i takt med denna.

Således om man utgår från Carlsson-Kanyamas modesta uträkningar:

1 kg nötkött = 30 kr växthusgasskatt exklusive moms

1 kg griskött = 9 kr växthusgasskatt
1 kg ost = 18 kr växthusgasskatt
1 kg mjölk = 3 kr växthusgasskatt

Även vegetariska produkter med höga utsläpp såsom ris och flygimporterad frukt borde kunna beskattas på motsvarande sätt. Enligt en studie av Wirsenius m.fl. skulle en skatt på animalieprodukter motsvarande 30 kr/kg nötkött på EU-nivå minska utsläppen från EU:s jordbruk med 11 %. Därutöver tillkommer att den mark som frigörs skulle kunna användas till koldioxidsparende eller koldioxidinfångande näringar. Ingenting hindrar dock att man inför en sådan särbeskattning på nationell nivå.

Författare: Klimataktion Uppsala

Källor:

[Jordbruksverkets rapport om köttskatt mm: Hållbar köttkonsumtion](#)

[Rapport från FAO: Livestock's long shadow](#)

[Naturvårdsverkets statistik](#)

[Jordbruksverkets statistikdatabas](#)

Carlsson-Kanyamas rapport om utsläpp från olika typer av mat:

[Non-CO2 greenhouse gas emissions associated with food production: methane \(CH4\) and nitrous oxide \(N2O\). Trita-IMA 2007:22.](#)

Om effekten av skatt på animalieprodukter:

[Wirsenius, S., F. Hedenus, K. Mohlin \(2010\). Greenhouse gas taxes on animal food products: tax scheme and climate mitigation effects. Climatic Change 108:150-184.](#)

MOTION 132: **Ändrat system så inte pengar får styra**

Jag yrkar på att klimatriksdagen ställer sig bakom följande att satser:

- 1. att det är orimligt att ha ekonomisk tillväxt som ett mål för vårt samhälle.*
- 2. att människors behov och hänsyn till naturens begränsningar måste gå före kapitalägares krav på snabb förräntning (vinst, avkastning, profit eller vad man vill kalla det) av investerat kapital.*
- 3. att aktiebolagslagen ändras så aktieägare blir betalningsskyldiga för skador på klimat, miljö och människor, som företaget orsakar, vare sig i Sverige eller i andra länder.*
- 4. att man för att få pengar till alla dessa åtgärder för att rädda klimatet ska ta pengarna där de finns, det vill säga från stora vägbyggen, från storföretags mångmiljardvinster, genom kraftigt progressiv beskattning och beskattning på resursslöseri.*
- 5. att företag, som vägrar följa lagar eller som saboterar folkförsörjningen, ska kunna förstatligas.*

Människors behov och hänsyn till naturens begränsningar måste gå före kraven på ekonomisk lönsamhet, snabb förräntning av investerat kapital, storföretags profit, rikas girighet eller vad man vill kalla det. Om regering och riksdag tar klimatfrågan på allvar måste människors behov och mänsklighetens långsiktiga överlevnad prioriteras före ekonomiska vinstintressen. Caremaskandalen visade att vinstintressen fungerar dåligt i vården. Tågkaoset visar att vinstintressen inte fungerar i tågtrafiken. Hästköttskandalen visade att vinstintressen fungerar dåligt också i annan verksamhet.

Även i offentlig verksamhet är det viktigt att inte vinstintressen, lönsamhetskrav eller budgetkrav går före verksamhetens syfte. T.ex. är det orimligt att SJ ska tvingas gå med vinst, att miljökontor inte får göra de miljökontroller som behövs på grund av snäv budgetram eller att man struntar i att de allra flesta av riksdagens 16 miljömål inte kommer att uppfyllas, eftersom pengarna alltid går före.

Aktiebolag fungerar som ett sätt att få pengar till företag, men bara om de ger tillräckligt hög avkastning till aktieägarna. Ett företag, som tillverkar det som verkligen skulle behövas för en klimatomställning och som går ihop men inte ger tillräckligt hög vinst får inga pengar av aktiemarknaden. Även lönsamma företag, som tillverkar det som behövs, tvingas av aktiemarknaden slå igen och verksamheten flyttas dit där lönsamheten är större, men ofta blir arbetsmiljön och utsläppen till omgivningen avsevärt värre. Vid en allvarlig miljökatastrof går företaget i konkurs och företag och ägare vältrar över kostnaderna på samhället.

Ibland hör man folk säga att miljöåtgärder är nog bra, men de är orealistiska, ty det går inte att **få fram pengar** till det. Det är som om folk aldrig hört talas om bonusar och fallskärmar och mångmiljardvinster i vissa storföretag. Det finns pengar i samhället, men de har hamnat i fel fickor. Kommuner kan ta pengar från stora vägbyggen, från onödiga skrytbyggen och från onödigt många och orimligt höga chefslöner. Har man makt över staten kan man göra betydligt mer. Man kan höja grundavdraget rejält och skärpa progressiviteten åtminstone till nivån från 1980 så skatten höjs kraftigt för de rika men sänks för de fattiga. Man kan införa en kraftigt progressiv bolagsskatt, så pengar tas från storföretags mångmiljardvinster utan

att det drabbar fattiga småföretag. Man kan införa kraftiga skatter på miljöförstöring och subventioner av det miljövänliga. Det mest miljöskadliga ska naturligtvis förbjudas med mycket kraftiga straff för miljöbrott.

Ekonomiskt system

När man talar om att ändra systemet så pengar inte längre ska få styra, kommer man inte ifrån ordet **kapitalism**. Om man med kapitalism menar privat ägande av produktionsmedel blir det lite konstigt. Om man då är emot kapitalism, är man då mot familj jordbruk eller mot en snickare, rörmokare, som har ett eget företag och som utför arbetet? Nej, det vore orimligt. Blir allt bra, om företag förstatligas? Nej, det visar väl tydligt det statligt ägda Vattenfall. Om man i stället med kapitalism menar ett system, där ekonomisk vinst för kapitalägarna är avgörande för produktionen, blir det självklart att man måste vara emot kapitalismen. Att rädda klimatet, ta hänsyn till naturens begränsningar och människors behov måste vara det avgörande i stället för pengar och lönsamhet. Företag som följer reglerna kan få fortsätta i privat ägo. Däremot bör företag, som vägrar följa nya miljö- och klimatregler eller som saboterar folkförsörjningen, förstatligas.

Författare: Stig Broqvist

MOTION 138: **Ett nytt skattesystem för ett uthålligt och rättvist samhälle: Geoism**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att geoismens tankegods bör ligga till grund vid utvecklandet av ett nytt skattesystem för ett uthålligt och rättvist samhälle.

Bakgrund: Jordens resurser är allmängods och ingen människa har rättigheten att tillägna sig dem på andra medmänniskors och framtida generationers bekostnad. Även andra organismers existens och välbefinnande får inte äventyras på människans bekostnad. Däremot är allt arbete inklusive kunskapsinhämtning individuell egendom och ska delas med andra endast på frivillig bas. Skattesystemet ska baseras på dessa grundtankar. Den som genom maktmedel och arv har fått en större andel av gemensamma natur- och samhällsliga resurser ska dela med sig av dessa genom skatt till samhället. Den försörjning, som individer har uppnått genom eget arbete ska inte ligga till grund för beskattning.

Vilka fördelar har detta system? Ändliga resurser som alla mineraler blir dyrare och tillskrivs ett realistiskt värde. Även användningen av luft (t.ex. utsläpp, flygtrafik), radiofrekvenser, rymden bör beskattas. En dubbel skatt bör tillämpas på all utvinning av kol från jordskorpan och för utsläpp från dess förbränning. Detta bör vara ett kraftigt incitament för en minskad klimatbelastning av fossil energi. Motsvarande dubbelbeskattning bör kunna användas för användning av uran, kalk mm. mineraler som utgör ett dubbelt ianspråktagande av jordens resurser, nämligen genom a) brytning av ändliga resurser och b) miljöbelastning av en ändlig recipient. Utnyttjandet av andras arbete (vissa samhällsresurser) kan också beskattas, vilket skulle göra det blir billigare att tex. leva i glesbygd. Att generellt minska beskattning av lönearbete gör det billigare att anställa och kommer därmed sätta fler människor i arbete i ffa servicearbeten (vård, omsorg, skola mm.). Det blir mindre lönsamt att leva på kapitalavkastning och att äga stora arealer mark, fastigheter osv. Det blir billigare att odla på mark med sämre förutsättningar än på högavkastande mark. Systemet kommer minska inkomstskillnader och automatiskt ge de sämst lottade bättre förutsättningar.

Nackdelar: Geoismen har föreslagits och förespråkats av flera framstående ekonomer och är framsprungen ur urgammalt tankegods som representeras av naturfolken. Men detta är inget färdigt system som kan appliceras på dagens samhälle rakt av. Det kommer krävas mycket arbete att få genomslag för tankar som omvärderar vedertagna rättsprinciper gällande det privata ägandet.

Tillämpning: Geoismens tankegods behöver framföras och införlivas i arbetet att reformera skattesystemet. Detta måste ske successivt och kräver mycket diskussioner för att hitta praktiska lösningar och för att undvika fel, som självklart även kan uppstå i ett sådant system.

Läs mer: www.landskatt.se

Författare: Christian Schiebe

MOTION 154: **Förmåner som styrmedel**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att förmåner ska användas som ett av många styrmedel för att styra människors beteende att bli mer hållbart.

Ekonomiska styrmedel framförs ibland som en allomfattande åtgärd som löser alla miljö- och klimatproblem. Och naturligtvis skulle betydligt fler välja miljöriktigt beteende om det var billigare än att välja klimat- och miljöförstörande alternativ. Men det är långt ifrån hela verkligheten. Det är mycket billigare att gå och cykla än att åka bil. Ändå sker en mängd korta bilresor på korta sträckor som passar för gång och cykel. Och det är betydligt billigare att inte köpa en mängd onödiga prylar än att göra det. I dessa fall är det t.ex. status, tid, bekvämlighet och materiellt konsumtionstänkande som spelar in. Eftersom det inte går att åtgärda med ekonomiska styrmedel krävs andra mått och steg.

En annan faktor i sammanhanget är att tillräckligt välbeställda personer inte låter sig påverkas av kostnadsbilden, medan andra svagt bemedlade kan drabbas orimligt hårt. Möjliga andra styrmedel är förbud och regleringar som är betydligt mer jämlika, men ofta upplevs som ”tråkiga”. Det är en risk att hela miljöarbetet får svårt att vinna tillräckligt gehör om allt ska regleras med hjälp av förbud.

Ett tredje sätt är att ge icke-monetära förmåner till personer som agerar på ett hållbart sätt. Redan finns många gator där det finns en väg förbi för cykel- och gångtrafiken medan biltrafiken är spärrad med hjälp av betong eller annat hinder. Detta kan ses som en förmån för de icke-motoriserade färdmedlen.

Ett exempel på sådan förmån skulle kunna vara att bevilja föräldrar till förskole- och fritidshemsbarn 1-2 timmar per vecka för att göra inköp och uträtta ärenden medan barnen är kvar på skolan – under förutsättning att föräldern lämnar och hämtar per gång, cykel eller kollektivtrafik. I praktiken skulle det utjämna den förmån som bilburna föräldrar ändå kan ta sig utan att det upptäcks. Deras matkassar är väl dolda i bilen eller bakluckan när de kommer till förskolan, till skillnad från cyklistens eller gångtrafikantens. (Dessutom är detta ett sätt att sätta barnen i centrum. Det är ingen fördel för varken barn eller föräldrar att släpa med uttröttade och hungriga småtingar på inköpsrunda. Trötta och hungriga föräldrar har säkerligen inte heller något större tålamod).

Det är säkert möjligt att identifiera många liknande förmåner som lockbete eller åtminstone underlättande av miljö- och klimatriktigt beteende. Det är ett positivt angreppssätt och bör kunna utgöra ett styrmedel för alla socioekonomiska grupper.

Författare: Eva Gustavsson

MOTION 158: **Byt ut BNP mot GNH**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att BNP som mått på välstånd ska bytas ut mot GNH, Gross National Happiness. Mer om detta index kan läsas här: [GNH Index](#)

BNP mäter värdet av alla pengar som omsätts och det ökar bland annat om vi får mer sjukdomar och olyckor, och ju mer vi exploaterar naturresurser och sprider föroreningar. Klimatförändringarna har en nära koppling till omsättningen av råvaror och naturresurser, eftersom fossil energi är en förutsättning för att upprätthålla dessa flöden av material i samhället. Målet med att ständigt öka BNP måste vara att göra människor lyckligare och tillgodose våra behov.

Men ökande BNP innebär ett bättre liv för människorna bara upp till en viss gräns. Därefter ökar inte lyckan längre med ökande BNP, däremot ökar fortfarande de negativa konsekvenserna för miljö och hälsa.

Att fokusera på lycka i form av psykiskt välbefinnande, hälsa, utbildning, tidsanvändning, kulturell mångfald och flexibilitet, gott ledarskap, vital gemenskap, ekologisk mångfald och återhämtningsförmåga samt boendestandard, de nio faktorerna inom GNH, är att gå direkt på målet för de samhälleliga strävandena. Därigenom kan även klimatförändringarna minskas eftersom den mänskliga lyckan inte görs avhängig av materiella faktorer som per definition bidrar till klimatförändringarna.

Författare: Eva Gustavsson

MOTION 162: **Curla för ny miljövänlig teknik.**

Curla för ny miljövänlig teknik med hjälp av sänkt moms.

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att vi bör skapa generellt instrument för subvention, t.ex sänkt moms, till hjälp för de konsumenter som snabbt tar till sig ny miljövänlig teknik.

Någon myndighet, kanske NuTek, Almi eller Vinnova, borde kunna ta på sig att utforma rutiner för detta, samt att hålla reda på vad som är ny miljövänlig teknik. Syftet bör vara att stimulera initial konsumtion av innovationer som det finns huvudsakligen samhälleligt intresse för, som kanske annars har svårt att komma ut på marknaden.

Kostnaden för sådan konsumtionsstyrning bör vägas mot kostnaden för utebliven sådan styrning. Det gäller generellt att styra ekonomin i hälsosam riktning, inte låta ekonomin styra oss till att hålla oss tillbaka i ohälsosamma konsumtionsmönster. Pengar för detta bör även kunna tas från höjd moms på relativt mera miljöskadliga produkter.

Denna tanke är en vidareutveckling av motionen om att kopiera Norges elbilspolicy. Som föregångare vill vi ha de bra förebilderna, inte de olämpliga. Denna motion bör även kunna ses som specialtillämpning för den större motionen om direkt-demokratiskt differentierad moms.

Författare: Gunnar Nilsson

MOTION 174: **Inför skatteavdrag för isolering av hus**

Uppvärmning av dåligt isolerade hus kräver mer energi än nödvändigt. Genom att spara energi kan utsläppen av växthusgaser minska. Att exempelvis tilläggsisolera vindsutrymmen och källare, liksom att täta fönster och dörrar är ofta effektiva åtgärder för att minska energianvändningen i hus. Vi anser därför att svenska kommuner borde underlätta för såväl företag som privatpersoner att vidta energibesparande åtgärder i fastigheter genom att införa antingen direkta subventioner eller skatteavdrag. Genom att införa denna typ av styrmedel blir det billigare att göra åtgärderna, och själva införandet skulle också ha ett informationsvärde. Oavsett om människor låter bli att isolera av ekonomiska skäl eller av okunskap/bristande intresse skulle alltså subventioner eller skatteavdrag ha potential att hjälpa människor att själva sänka sin energianvändning och klimatpåverkan.

Vi anser att klimatriksdagen ska kräva av riksdagen att den ger regeringen i uppdrag att utreda vilken form av subvention eller skatteavdrag som skulle vara mest effektivt för att stimulera tilläggsisolering av hus samt att inom två år införa det mest lämpliga alternativet.

Författare: Klimaktion Uppsala genom Mikael Malmaeus.

MOTION 175: **Hur framtida pensioner påverkas av nerväxt**

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda myndigheter att Pensionsmyndigheten utreder och informerar oss hur våra framtida pensioner kommer att påverkas av nerväxt. Om vi ska leva inom våra energiramar är tillväxt inte möjlig.

Dagens pensionssystem har som en av sina stöttepelare att det finns tillväxt. Tillväxten är ett grundproblem till både resursutarmning och miljöproblem. Så hur ska ett framtida pensionssystem se ut där vi ska leva inom våra energiramar, i stort sett vad som solen ger under ett år. I ett kort perspektiv kan problemen visa sig inom en snar framtid. Enligt Steven Kopits utredning ”Global Oil Market Forecasting” så har tidigare prognoser utgått från att BNP växer och sedan beräknat hur mycket energi detta kommer att kräva. Sedan några år tillbaka stämmer inte detta då vi med största sannolikhet passerat Peak Oil och BNP-tillväxten kommer att begränsas till att bara bli en möjlig effektivitetsvinst.

Källor: Oil supply limits and the continuing financial crisis, Gail E. Tverberg. Historical Oil Shocks, James D. Hamilton.

Economic vulnerability to Peak Oil; Christian Kerschner et al

Författare: Bengt Randers och Martin Saar.

Motion 187: **Beskatta energi istället för arbete**

Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att dess vilja och mening är att det snarast möjligt ska göras en översyn och påbörjas en förändring av Sveriges skattesystem, med målet att senast år 2020 få en huvuddel av statens skatteintäkter från energi istället för mänskligt arbete.

Klimatförändringen är bortom allt rimligt tvivel den ojämförligt största utmaning som mänskligheten någonsin stått inför. Det är en utmaning som vi själva har skapat oss, och det är en utmaning som vi själva måste hantera. Den hanteringen måste ta många former, i det stora och i det lilla. Men storleken på utmaningen gör det tveksamt att vi kan klara av att möta den utan större systemförändringar – trots allt så är det systemet vi lever i som har skapat problemet. Samtidigt måste förstås våra samhällen klara av de vanliga, dagliga utmaningarna som alltid finns där, som till exempel skola, vård, omsorg, integration – och inte minst den höga arbetslöshet som har bitit sig fast runtom i världen. Och just i det sista ligger nyckeln till dom andra dagliga utmaningarna, för den gamla sanningen om att arbete skapar välbefinnande gäller än idag.

Det finns också ett sätt som har möjlighet att komma åt bägge problemen samtidigt – genom att göra en kraftig skatteväxling, från skatt på arbete till skatt på energi. Från början så var tanken inte bara vacker, utan även riktig. Vi skulle låta maskiner ta hand om alla dom mest slitsamma jobben, hjälpa oss att bygga ett bättre samhälle och samtidigt bespara oss brutna ryggar och leder. Och det lyckades med råge, tekniken har idag lyckats nå dit knappt ens drömmar nådde för hundra år sedan. Men den har samtidigt fört med sig problem som knappast var tanken från början, genom att inte bara hjälpa utan även ersätta mänsklig arbetskraft inom idag i princip alla arbetsområden. Och tittar man framåt ser utvecklingen ut att fortsätta i snabb takt – förra året kom till exempel en forskarrapport från Oxford University där författarna nådde slutsatsen att bara de närmsta 20 åren riskerar allt mer avancerade maskiner att ha ersatt människor på 47% av alla jobb i USA. Visst, teknikutvecklingen skapar även nya jobb – men inte nog många för att uppväga alla förlorade arbetstillfällen. Och samtidigt drivs alla dessa maskiner och programvaror av kraftigt subventionerad energi (och den allra största delen av dessa subventioner går förstas till fossil energi och kärnkraft, inte förnyelsebar energi som det ofta låter som i media). Samma energi som (utvinningen och användandet av) utgör grunden till klimatförändringen. Därför måste vi skatteväxla, och göra det kraftigt. Det finns gott om exempel på områden och länder som har infört någon form av extra koldioxidskatt, och trots allt prat som alltid återkommer om hur det skadar jobb och tillväxt så har jag aldrig sett att någon sådan koppling har kunnat göras – det har snarast pekats åt andra hållet, men dom effekterna har varit för små för att kunna säkert härledas till skatteförändringen.

Effekterna på utsläppen har varit större och tydligare, men även dom för små för vad vi behöver åstadkomma. Men så har också åtgärderna varit för små och för svaga för att möta den enorma utmaning som vi står inför. Nej, istället för att fortsätta med ett skattesystem som direkt uppmuntrar till att maskiner ska ta människors arbeten på bekostnad av våra levnadsvillkor, så behöver vi ha ett system som skapar jämlika villkor för människan (eller varför inte ta i och säga att vi faktiskt vill ha det motsatta förhållandet, ett system som till

och med uppmuntrar att människor ska få arbeta och leva på en beboelig planet?). Ett system som också skulle kunna återföra skatterna till att bli ett kraftfullt politiskt verktyg, där det till exempel skulle gå att styra produktionen av energi från de farligare mot de bättre varianterna genom att beskatta energin olika hårt beroende på produktionssätt.

Klimatförändringens effekter accelererar, i ständigt oförutsedd takt. I IPCC's senaste rapport pratar dom om att delar av jorden kommer bli obeboelig av människor om vi fortsätter som nu, redan till år 2100. Då är det lätt skrämmande att veta att dom än så länge i 25 år i sina prognoser har underskattat kraften och takten i klimatförändringen – och det finns tyvärr inget som pekar på att dom inte gör detsamma än idag. Vi har inte råd att vänta längre.

Författare: Thomas Wingren

MOTION 205: **Klimatåterbäringstillägg med återbetalning**

Vi vill att Klimatriksdagen framför till Sveriges folkvalda och andra berörda att

- införa ett klimatåterbäringstillägg (flexibel avgift på fossilbränslen) som är tillräckligt högt för att fasa ut systemfel som är knutna till föroreningar, miljöskadliga ämnen och/eller ämnen som långsiktigt behöver återföras i ett naturligt kretslopp.*
- klimatåterbäringstillägget justeras (regelbundet) tills en marknadsanpassad avgift uppnås, som, genom att återspegla de verkliga kostnaderna att rätta till systemfelen, får marknadsaktörerna att agera, investera och ta positioner.*
- en tillräckligt stor andel av intäkterna från klimatåterbäringstillägget återförs till medborgarna via individuella återbäringskonton för att trygga köpkraften, efterfrågan, sysselsättningen och möjligheten till goda miljöval.*
- generell acceptans och konkurrensneutralitet säkerställs genom att klimatåterbäringstillägget även omfattar importvarornas bidrag till de miljöstörande utsläppen.*

Vi föreslår att införa ett klimatåterbäringstillägg som är så högt att det motsvarar marknadens genomsnittliga alternativ-kostnad att eliminera problemen.

Klimatåterbäringstillägget (som är en delmängd av det mer generella miljöåterbäringstillägget) är, i denna tillämpning, en flexibel avgift på fossilbränslen, i förhållande till bränslets kolinnehåll. Den enklaste och effektivaste lösningen är att avgiften läggs på vid import eller utvinning, med andra ord – uppströms i ekonomin. Om huvuddelen av intäkterna från klimatåterbäringstillägget återförs till medborgarna via individuella återbäringskonton, så skapas på detta sätt en effektiv marknadsekonomisk styrmekanism som gör det möjligt att säkerställa köpkraften, efterfrågan och sysselsättningen samt att gynna miljöanpassade alternativ.

I över 25 år har frågor om en hållbar miljö och samhällsutveckling tagits upp med krav på konkreta åtgärder, i form av förbud, regler, gränsvärden, skatter, redovisning, miljömärkning, m m. Många försök till åtgärder har gjorts men tyvärr är resultatet fortfarande långt ifrån acceptabelt. Det handlingsprogram som antogs på Agenda -21 mötet i Rio 1992 blev, med facit i hand, ett dokument fullt av goda föresatser men med magert resultat. Tiden håller på att rinna ut och vi kan inte vänta tills det krävs så drastiska åtgärder att samhällsekonomin skadas och som blir mycket kostsammare än om vi tar hand om och löser problemen redan nu.

De miljö- och klimatmål som är fastställda på vägen till ett fossilfritt samhälle år 2050 medför en förändring och miljöanpassning av en sådan omfattning att det krävs nya, effektivare ekonomiska styrmedel i ekonomin för uppnåendet av dessa mål. Införandet av en objektiv och budgetneutral ekonomisk styrmekanism, i form av ett klimatåterbäringstillägg med återföring, kan användas som ett demokratiskt och samhällsekonomiskt effektivt sätt att lösa problemen.

Klimatåterbäringstillägget är en marknadsanpassad avgift som motsvarar de verkliga kostnaderna för att rätta till systemfelen och som därför är tillräckligt hög att påverka marknadsaktörerna att agera och ta positioner. Detta innebär att vissa företag försäkras sig

mot en stigande avgift medan andra beslutar om att investera i ny miljövänlig teknik (Clean Tech) och samtidigt försäkras sig mot risken att en sjunkande avgift gör investeringen olönsam och till en ekonomisk belastning.

Om intäkterna från klimatåterbäringstillägget återförs till medborgarna, t ex i form av individuella återbäringskonton, så får majoriteten en ökad köpkraft och därmed skapas en större valfrihet där de goda alternativen, relativt sett, blir billigare och mer attraktiva. En robust och hög efterfråga är viktig och behövs för att kunna behålla en tillräckligt hög investeringstakt och sysselsättning i ekonomin och för att stimulera den framväxande CleanTech-marknaden. Förutom nya arbetstillfällen inom den nya marknaden följer även ett nytt miljöanpassat köp- och säljmönster och en framtidstro baserad på effektiva och praktiskt genomförbara lösningar på nuvarande och framtida miljöutmaningar.

Författare: Stiftelsen Hållbart Samhälle

MOTION 209: **Naturresursdelning - Ett skattesystem som drivkraft för ett hållbart samhälle**

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att utforma ett skattesystem som utgår från skatt på naturresurser så att det utgör en drivkraft för att skapa det samhälle vi önskar. Ett skattesystem som uppmuntrar hänsyn till miljö och medmänniskor.

Ingen människa har skapat jorden och därmed har ingen enskild människa äganderätt till den. Därför bör alla människor ha rätt till sin beskärda del av de oförädlade naturresurser som finns eller till ett motsvarande ekonomiskt värde. Vi menar därför att skatt ska betalas när man exploaterar och använder våra gemensamma naturresurser, till exempel mark, mineraltillgångar, olja, gas, luftkorridorer, utsläppsätter, jakt-och fiskekvoter. Ett sådant system skulle leda till mer varsamhet med våra naturresurser och främja återvinning och återbruk. Produkter med längre hållbarhet skulle då tillverkas vilket minskar utsläpp med negativ inverkan på klimatet.

Exempel på steg mot en sådan naturresursskatt finns på flera ställen i världen. I Hong Kong tas till exempel 40 procent av alla skatteintäkter ut i form av en liknande skatt. Det är ett system som skapar stabilitet och motverkar fastighetsbubblor. En sådan förändring av skattesystemet behöver naturligtvis ske successivt, samtidigt som konsekvenserna noga ska utvärderas.

Författare:

Sara Hamidi Widén Styrelseordförande i Partiet Enhet

Annika Wesche Språkrör i Partiet Enhet

Malin Lindvall Medlem i Partiet Enhet

Erik Svensson Medlem i Partiet Enhet

Siv Karlsson Medlem i Partiet Enhet

MOTION 212: **iBNP (internaliserad BNP) i stället för BNP**

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att vi bör tillföra ny kategori för nationalräkenskaperna: iBNP (internaliserad BNP), helst att användas i stället för BNP.

All verksamhet har någon slags syfte. Men oftast orsakar verksamheten även andra effekter än just de som man primärt avser att åstadkomma. Det kallas normalt för bieffekter eller sideoffekter. I ekonomiska sammanhang syftar all verksamhet till någon slags ekonomisk vinning. Dessa värden bestäms av processer på marknaderna där de finns med. De effekter som verksamheten har för övrigt kallar man för externa eftersom de inte räknas in som motiv för verksamheten. Sådana externaliteter kan ändå ha ekonomiska värden för de som drabbas. Normalt förekommer dock externaliteter utanför marknaderna och därför finns inga marknadsprocesser som bestämmer deras ekonomiska värden. Miljöekonomi syftar till att artificiellt tillföra sådana marknadsprocesser med hjälp av ekonomiska innovationer. I princip handlar de om att skapa instrument för att ta reda på vad folk tycker, dvs om demokrati tillämpad direkt på marknaderna. Då resultatet blir att externaliteter räknas med i marknadsprocesserna så är de inte längre externa, man säger att de har internaliserats. Ett idealt nytt mått på den aggregerade nyttoproduktionen i landet vore att, i teorin åtminstone, korrigera värdet av varje verksamhet till det dess värde motsvarar efter internalisering av de externaliteter som verksamheten producerar, och sedan summera allt till en nationell aggregerad storhet: internaliserad BNP eller som jag vill föreslå: iBNP.

Utgående från att varje vara eller tjänst, eller t.o.m handling som är utanför marknader, har någon slags samhällsvärde så bör den totala produktionen i samhället ses som det aggregerade värdet av dessa samhälleliga nyttor respektive onyttor. Det är det egentliga mått som bör optimeras i ekonomin, och det kan beräknas utifrån undersökningar om den egentliga folkviljan[1]. Det måttet (iBNP) bör i princip ersätta BNP, eller åtminstone komplettera (se Appendix nedan).

Författare: Gunnar Nilsson

Appendix: Idéöversikt (extraherat från Nilsson 2013, 2014 [in prep])

Externaliter är effekter av affärsverksamhet på tredje part som inte egentligen är syftet verksamheten. De är externa i förhållande till marknaden i den meningen att de inte påverkar prisförhållanden eller jämvikter på den. Skador som uppkommer därav kan internaliseras, tas in på marknaden, genom att de fullständigt kompenseras för av aktörerna till den grad att egentligen ingen nettoskada är skedd. Skatter som åstadkommer detta kallas för pigoviska skatter. Externaliteter kan även vara positiva, s.k meritvaror. För sådana kan det vara aktuellt med subventioner i stället.

BNP är det aggregerade värdet av alla ekonomiska händelser i landet över ett år. Då ingen hänsyn tas i det måttet till externa värden som också skapats och som faktiskt också är en del av samhällsekonomin så blir lätt BNP missvisande. Däremot finns (som jag påvisat i en skrift till Cemus, Nilsson [in prep] 2013, 2014) logiskt sett en motsatt ideal storhet som är

korrigerad genom att i princip alla externa värden är internaliserats. Vi skulle kunna kalla denna storhet iBNP, för internaliserad bruttonationalprodukt[2]. (På engelska: iGDP, för internalized Gross Domestic Product[3]).

Även ekonomisk effektivitet bör omräknas i internaliserade storheter. De två motpolerna är liknande olika fokus i fixeringsbilder, något som vi bör tydliggöra och träna oss i att se. Genom att införa notation för delberäkningar med avseende på en mängd kandidatexternaliteter[4], K, kan iBNP kan även utgöra generell mall för notation av alla de alternativa mått på samhällsproduktionen som redan kommit i användning.

Exempelvis Green GDP blir specifikt $\{iKBNP, K=K_{\text{Green GDP}}\}$ [5], innefattande all luddighet som byggts in i det politiskt lämpliga begreppet Green GDP[6]. $K_{\text{Green GDP}}$ syftar på mängden av de externaliteter som Green GDP fokuserar på, dvs i princip miljöpåverkan på natur och samhälle. Det går också att begränsa fokus till specifik mindre mängd externaliteter[7].

Med iBNP sett i förhållande till BNP kan man även modellera externaliters makroekonomiska dynamik ("externality dynamics")[8]. Detta kan utgöra motiv för att använda ett mer exakt begrepp sådant som iBNP.

En för detta förslag ännu outredd komplikation kan vara att det utifrån perspektiv från ekologisk ekonomi[9] förefaller som att inte alla externaliter är enkelt utbytbara mot varandra eller andra ekonomiska värden. Detta förtjänar att tittas närmare på, och om möjligt inkorporeras i notationsmallen.

/ Gunnar Nilsson

[1] Som exempel på hur detta skulle kunna gå till: se även motionen om direkt-demokratiskt differentierad moms och marknadsintegrerad demokrati.

[2] Nilsson, G. 2013 [in prep]. iBNPpc – det perfekta välfärds måttet ! Om Möjligheten för Generellt Internaliserad Ekonomi, med Tillämpning på Klimatfrågan. Eget skrivprojekt på kursen 'Klimatet, Energin och det Moderna Samhället' HT12, vid Centrum för Miljö- och Utvecklingsstudier, Uppsala universitet och SLU.

[3] Nilsson, G. 2014 [in prep]. iGDP to replace GDP, [översättning (med Google translate) av centrala avsnitt från Nilsson 2013]

[4] Nilsson 2013 [in prep], s 20; Nilsson 2014, p 6

[5] Nilsson 2013 [in prep], s 25; Nilsson 2014, p 11

[6] Green GDP blev lanserat på FN-konferensen 2012, Rio+20, och utgjorde grund för slutdokumentet "The Future We Want"

[7] såsom i Skånberg, K. 2001, Constructing a partially adjusted net domestic product for Sweden 1993 and 1997 – a presentation of the methodological steps and empirical data. Volym 76 av Working Paper, Kunjunkturinstitutet. 48 sidor; men med speciell relevans för Alroth, Sofia, 2000, Correcting net domestic product for sulfur dioxide and nitrogen oxide emissions: implementation of a theoretical model in practice. Swedish National Institute of Economic Research (NIER), Working Paper No. 73, (or report 121 from the Swedish University of Agricultural Sciences, department of forest economics)

[8] Nilsson 2013 [in prep], s 31-33; Nilsson 2014, p 17-19

[9] Costanza, Robert. 2001. Visions, Values, Valuation, and the need for an Ecological Economics, Bioscience, Vol 51, No 6, pp 459-468. Även ingående i The Global Economy Course Reader, Autumn 2013 Vol 2, Cemus, Uppsala univ & SLU

MOTION 221: **Inför marknadsintegrerad demokrati**

Jag vill att Klimatriksdagen ska framföra krav om att tekniker ska utvecklas och utvärderas för att göra det möjligt för medborgare och konsumenterna att rösta kvantitativt om hur momsen bör differentieras. Framför allt bör det utredas om sådant mera dynamiskt system kan ha radikalt positiva konsekvenser för styrning av ekonomin ur hållbarhetsperspektiv.

Mitt förslag innebär i princip att samma person kan både agera som egennyttomaximerande konsument och samtidigt avge en röst om hur prisförhållandena borde vara för att det individuella konsumtionsbeteendet skulle leda till bästa samhällsnytta. På sikt bör detta förväntas leda till egennyttan och samhällsnytta närmar sig varandra, vilket väl bör betyda uthålligt samhälle.

För denna decentraliserade direkt-demokrati, som jag vill kalla marknadsintegrerad demokrati, använder man helt enkelt momsen som dynamiskt kvantitativt styrinstrument för ekonomin. Man kan göra det i princip utan att förändra den totala mängden uppburen skatt. Det kan bli verksamt då momsen blivit så hög som 25 %; se exemplet på omstående sida. Denna form av demokrati avser att innebära väsentligt större dynamik och känslighet, motsvarande den gränslösa dynamik som faktiskt automatiskt existerar i marknadsekonomier, lokalt såväl som globalt.

Många människor besvärar sig av att ständigt på grund av prisförhållandena inte ha möjlighet bete sig bättre än att göra individuella val som visserligen maximerar egennyttan, åtminstone för stunden, men som i större perspektiv kanske rent av är skadliga. Uppgivet brukar man ursäktas med att säga att 'ekonomin styr'. Upplevelsen av (t.ex) sådana motstridiga intentioner kallas för 'kognitiv dissonans'.

Marknadsmislyckanden uppstår då egennyttan styr ekonomin men leder till annat än optimal samhällsnytta. Demokratiskt beslutsfattande bör väl vara den kraft som mest har potential att korrigera marknadsmislyckanden.

Den icke-desto-mindre upplevda frånvaron av effektiva instrument för att styra ekonomin i 'hälsosam' riktning leder till att generaliserat missbruk av jordens resurser lätt uppfattas som den enda giltiga logiken, trots uppenbarligen ohämmad exploatering kombinerad med total blindhet för konsekvenser. Allt annat får lätt karaktären av flummigt önsketänkande.

Som avses framgå av exemplet (se fig) så kan det finnas lösning på detta dilemma, nämligen en typ av ekonomisk demokrati som verkar decentraliserat direkt på marknaderna. Man skulle kunna kalla det 'marknadsintegrerad demokrati'.

Det kan dock även finnas starka icke-klimatrelaterade argument till differentiering av momsen. För dessa fall bör försiktighet prioriteras. Vi vill ej på något sätt förhastat stimulera till ökad klimatskadlig verksamhet. Bl.a därför bör forskning användas för att visa vilka effekter som förslaget verkligen kan förväntas ha, och om de går att påverka kvalitetsmässigt.

Kanske leder det till radikala miljöförbättringar (externaliteter internaliseras generellt), mer deltagande attityder och engagemang, demokratin blir gränsöverskridande, mer positiv syn på människans möjligheter, reklamen blir mer meningsfull, mer trovärdigt samhällskontrakt med självklar efterlevnad, etc. Dock hela tiden med risk för att det 'slår fel', vilket ju ligger i demokratins natur och därför kräver vederbörlig ömsesidig respekt.

Författare: Gunnar Nilsson, Klimataktion Uppsala

Appendix: Mer konkret beskrivning

En röstande som känner sig ha de specifika kunskaperna och engagemanget för att göra en bedömning om hur momsens bör justeras mellan olika varor eller varugrupper väljer ut ett antal alternativ för relativ poängsättning. De givna poängen normaliseras automatiskt (så att summan = 1). Då en sådan normaliserad vektor multipliceras med antalet alternativ i jämförelsen erhålles i stället poäng omkring 1 för respektive alternativ. Då i sin tur dessa värden kring 1 multipliceras med en given momssats erhålles en justerad moms. En vidare utveckling kan vara att ta hänsyn till att volymen varor beträffande respektive alternativ kan variera.

En väsentlig poäng är att normaliseringen gör det möjligt att beräkna medelvärden för varje produkt på individuella bedömningar och sålunda erhålla demokratiskt relevanta samlade bedömningar. Sådana resultat kan användas även i vägledande syfte för att ta reda på vad opinionen är. Som exempel visas i figuren nedan utdrag ur processen för sådana beräkningar för fallet stormarknad med avdelningar för bil, båt, cykel (som hos Biltema). Notera ursprunglig "plattskatt" på 25 % !

(Figuren är tagen från tidigare engelska versioner av egna arbeten, se nedan). VAT = Value Added Tax = mervärdes-omsättnings-skatt = moms. Volume adjusted innebär att hänsyn är tagen, med bibehållen genomsnittlig momssats, till att avdelningarna har olika försäljningsvolym. Pollsiffrorna (=röstesiffrorna) är slumpgenererade utan bias vilket råkat få till följd resultatet att cykelavdelningen belagts med höjd moms och bilavdelningen med sänkt moms. Man kan nog anse det vara "fel" resultat, men det är ändå en poäng att visa att även sådana resultat blir möjliga.

Några referenser beträffande vad forskningen säger om differentierad moms:

Assarsson, Bengt. 2004. Consumer Demand and Labor Supply in Sweden 1980-2003 [i samband med] Mervärdeskattesatsutredningen, <http://www.bassarsson.com/mvsk.htm>

Copenhagen Economics (EU). 2007. Study on Reduced VAT applied to goods and services in the Member States of the European Union. Part A + Part B (Appendices)

European Commission (EC). 2008. The use of differential VAT rates to promote changes in consumption and innovation.

European Commission (EC). 2011. The role of market – based instruments in achieving a resource efficient economy,

Johansson, Peter. 2011. Den politiska momsdebatten I Sverige efter 1990: Ett bidrag till Skattereformers politiska hållbarhet. Institutet för framtidsstudier 2011:11

Mirrlees, James et al. 2012. The Mirrlees Review: A Proposal for Systematic Tax Reform. 1:st vol (2008): Dimensions of Tax Design, 2:nd vol (2011): Tax by Design,

OECD. 2006. The Political Economy of Environmentally Related Taxes.

Swedish Government. 2005. Enhetlig eller differentierad mervärdeskatt?

*Finansdepartementet, Statens Offentliga Utredningar (SOU- 2005:57),
Mervärdeskattesatsutredningen, <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/46528>*

MOTION 301: **Ett nytt penningssystem måste ersätta dagens skuldbaserade**

Sammanslagning av motion 9, 84 och 116.

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda myndigheter att vårt skuld-baserade penningssystem måste ersättas med ett demokratiskt och transparent system om vi ska kunna lösa resursutarmningen och negativ miljöpåverkan. Det behövs ett system att skapa pengar utan ränta och en behovsstyrd fördelning av jordens ändliga resurser som på sikt leder till nolltillväxt.

Ekonomisk tillväxt genom ständigt mer flytande bränsle som olja och fossilt kol har varit en del av vårt dagliga liv i över 150 år. Evig tillväxt i en ändlig värld är inte längre möjligt och en orsak är att vårt penningssystem är skuldbaserat då privata företag tillför nya pengar genom skulder. Då vi nu har passerat Peak Oil så kan tillväxt inte längre fortgå och kriserna kommer att förvärras och påfrestningarna på miljön kommer att öka i fruktlös försök att öka tillväxten.

Därför måste makten att skapa pengar lyda under demokratisk kontroll och frikopplat från resursanvändningen.

Om medborgarna i Sverige, efter en nationell informationskampanj får svara på de tre samhällsavgörande frågorna nedan om hur pengar skapas och fördelas i samhället kan vi skapa ett hållbart samhälle som vi idag bara kan drömma om.

För att finna hållbara lösningar behöver vi då utreda de samhällsavgörande tabubelagda frågorna som har med det nuvarande ekonomiska systemet att göra, och som måste förändras.

1. Vem eller vilka skall kontrollera hur pengar skapas?
2. Vem eller vilka skall äga de pengar som skapas?
3. Enligt vilka regler skall pengar som skapas föras ut i samhället?

Källor: Dangerous exponentials a radical take on the future; Tim Morgan. perfect storm energy, finance and the end of growth; Tim Morgan. De-growth is not enough; Ted Trainer. Modernising Money: Why Our Monetary System is Broken, and How We Fix It; Kapitalismen avslöjad. Den gigantiska bankbluffen - ett enastående politiskt och ekonomiskt bedrägeri av Per Lundgren.

Författare: Marin Saar, Eva Gustavsson, Bengt Randers och Per Nilsson

MOTION 302: **Stoppa subventioner till fossil energi. Stöd i stället förnybart**

Sammanslagning av motion 32 och 108.

Vi vill att Klimatriksdagen yrkar att Sveriges riksdag beslutar:

- ♦ *Att stoppa alla subventioner till fossil energi och satsar pengarna på en kraftig utbyggnad av förnybart.*
- ♦ *Att Sverige internationellt arbetar för att stoppa subventioner till fossil energi och för ökade subventioner av förnybart.*

Bakgrund:

Trots en stadigt ökad medeltemperatur på jorden och hotet om allt värre klimatförändringar subventioneras fossila bränslen över hela jorden och Sverige är inget undantag. Detta hindrar en snabb omställning energiförsörjning utan utsläpp av koldioxid.

Förra året uppgav Internationella valutafonden att de globala subventionerna av fossila bränslen i världen uppgick till 1,9 biljoner dollar – vilket motsvarar 2,5 procent av världens BNP. Detta medan subventionerna av förnybar energi uppgick till 88 miljarder dollar globalt sett.

Enligt Naturvårdsverkets rapport ”Potentiellt miljöskadliga subventioner” så subventionerar Sverige klimatskadlig verksamhet med ca 56 miljarder. Vissa subventioner är dock svåra att mäta i pengar, så i realitet är subventionerna större. I medräkningen finns inte heller indirekta statliga subventioner i form av infrastruktur mm med.

Exempel på subventioner till fossil energi är:

Industrin är befriad från energiskatt på fossila bränslen. Utsläppsrätter inom EU:s koldioxidhandelssystem skänks bort vilket gör detta system i princip verkningslöst. Flyg, sjöfart, tåg, inrikes och utrikes befriade från energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt. Reseavdrag.

Skattebefrielse för konstgödsel och tullskydd och bidrag till jordbruket utan hänsyn till klimatpåverkan. Med mera. Med mera.

När det gäller elanvändningen är den officiella bilden är att eftersom Sveriges elproduktion består av ca hälften kärnkraft, hälften vattenkraft och en liten del vindkraft och annat förnybart så är vår el koldioxidfri redan nu. Men detta är inte sant. Dels produceras fortfarande fossilel i Sverige, till exempel vid kommunala Rya Kraftvärmeverk i Göteborg. Dels är elförbrukningen, liksom klimatutsläppen, internationell och marknaden styr. Mycket billig el från kolkraftverk importeras till Sverige samtidigt som el från svensk vattenkraft och vindkraft exporteras när detta är lönsammast.

I stället för stöd till fossil energi behövs ett effektivt och genomtänkt stödsystem till förnybar energi.

Vi tror att en snabb utfasning av subventionerna skulle direkt minska koldioxidutsläppen avsevärt och samtidigt öka acceptansen för klimatbeskattning genom att göra systemet mer rättvist. Det skulle också frigöra resurser för att istället stödja utbyggnaden av förnybar energi.

Författare: Klimataktion Uppsala och Naturskyddsföreningens klimatgrupp Göteborg

MOTION 303. **Förändra reglerna för AP-fonderna**

Sammanslagning av motion 75, 171, 180 och 183.

Våra gemensamma pensionspengar måste bidra till klimatomställningen istället för att fördröja den. De svenska AP-fondernas ägardirektiv måste revideras så att statliga pensionsfonder upphör att investera i företag med storskaliga utsläpp av koldioxid, såsom kol-, olje- och fossilgasbolag. Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att de ska fatta beslut om följande:

- Ägardirektivet ska tydliggöra att investeringar ska ske i enlighet med internationella klimatmål.
- AP-fonderna ska inte göra några nyinvesteringar i kol, olja eller fossilgas.
- AP-fonderna ska avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin inom 5 år.
- AP-fonderna ska investera i omställningen till hållbara och klimatneutrala samhällen, vilket bland annat innebär utbyggnad av förnybar energi och energieffektiviseringar.
- I de fall AP-fonderna saknar resurser att göra ett aktivt påtryckningsarbete på företag som bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter och miljöbrott ska man sälja av placeringarna i dessa företag.

Bakgrund

Första, andra, tredje, fjärde och sjunde AP-fonden har tillsammans andelar i 133 av världens 200 mest koldioxidintensiva kol-, olje- och gasföretag. Värdet av dessa fossilinvesteringar uppgår till 32 miljarder kronor. Bland AP-fondernas investeringar finns bolag som Exxon Mobil, Chevron och Total.

Om AP-fondernas andel av dessa bolags olja, kol och gas skulle utvinnas och utnyttjas, släpps 625 miljoner ton koldioxid ut atmosfären, enligt en kartläggning gjord av WWF.

Vi måste lämna minst 80 procent av världens funna fossila tillgångar under marken om vi ska ha en chans att klara våra klimatmål. Bolag som Shell, Exxon Mobil, BP och Chevron har dock tydligt visat att de inte kommer att ställa om till att producera förnybar energi. Aktivt påtryckningsarbete är därför inte längre vägen med dessa bolag.

Kraften i stora investerares ställningstaganden visade sig vara en avgörande faktor i fällandet av apartheid-regimen i Sydafrika för 20 år sedan och har definitivt potentialen att snabba på omställningen till ett fossilfritt samhälle. Det är dags att investera vårt gemensamma pensionskapital i verksamhet som bidrar till en hållbar samhällsutveckling, inte tvärtom. AP-fondernas 1 200 miljarder kronor ska både bidra till en långsiktigt trygg avkastning för framtida pensionärer och en hållbar värld att leva i.

AP-fonderna har enligt rådande lagstiftning baras ett övergripande mål och det är att ”skapa en hög avkastning till låg risk”, något som de som är unga idag och framtida generationer kommer ha svårt att förstå när de möter de katastrofer våra utsläpp har orsakat.

Olivia Linander, engagerad i Fossil Free Sverige
Pontus Björkman, engagerad i Latinamerikagrupperna
Sofia Hedström, engagerad i Jordens Vänner
Rikard Rehnbergh, engagerad i Klimataktion

Stina Oskarsson, engagerad i Latinamerikagrupperna
Anika Agebjörn, engagerad i Naturskyddsföreningen
Paulina Salminen, engagerad i FIAN
Torbjörn Vennström, engagerad i Klimataktion
Christopher Eriksson, engagerad i FIAN
Josefin Winberg, engagerad i Fossil Free Lunds Universitet
Caroline Westblom, engagerad i Fossil Free Lunds Universitet
Andreas Jonsson, engagerad i Fossil Free Högskolan i Jönköping
Fanny Sannerud, engagerad i Fossil Free Uppsala Universitet
Kim Uddh, engagerad i Fossil free Högskolan i Jönköping
Christian Gertzén, engagerad i Naturskyddsföreningen i Göteborg.